

Tapio Juhl, Krejbjerg, har skrevet denne kronik i anledning af 100 års dagen for finsk national selvstændighed. Tapio Juhl er født i Finland og kom til Danmark som to-årigt krigsbarn i 1943, hvor han blev en del af en dansk familie. Han så ikke siden sine forældre igen.

Tapio Juhl, Krejbjerg, har skrevet bogen »De gode hensigters tid« om de finske krigsbørn. Før han kom til Danmark som krigsbarn, boede han i Karelen i det sydlige Finland, som i dag er russisk territorium. Kronikken her handler om den finske nations fødsel.

100 år med den finske republik

Kronik

I dag, onsdag den 6. december, kan republikken Finland fejre 100-års dagen for dens oprettelse.

Et land oprettes og fastholdes ikke af en grundlov og grænsepæle.

Det, der skaber et folk og den lim der fortsat skal knytte et folk sammen, er mytologien og historien, et fælles tale- og tonesprog, skriftsproget, vaner, fællesskab og folkesjæl; - en nationalsang. Begynder man at svigte eller sælge ud af det, der binder et folk sammen, kan det miste retten til at være en nation.

Danmark var omkring ét tusinde år om at skabe det, vi kender i dag. Finland blev på grund af ydre omstændigheder tvunget til at danne det alt sammen på omkring ét hundrede år.

Indtil 1809 var Finland en del af Sverige.

Napoleonskrigene 1804-1815 hærgede og havde efterladt Europa i ruiner, ændrede grænser og folk. Ved en kortvarig fred i Tilsit 7. juli 1807 mellem den russiske tsar Alexander I og Napoleon enedes man om, at Alexander I skulle lægge pres på Sverige, så det opgav sin alliance med England. Ville Sverige ikke opgive koalitionen, fik Alexander I fri råderet over Sverige - dvs. han kunne tage det land, han ville have.

Sverige ville ikke opgive forbundet med England og den 21. februar 1808 angriber Alexander Sverige ind i Finland og som i 1809 bliver et storfyrstendømme under tsaren.

Alexander I var en nådig hersker. Landet fik en autonom stilling og kunne beholde den svenske forfatning eget frimærke og møntfod.

EN FINSK FOLKESJÆL

Området Finland var fortsat under den russiske tsars herredømme. Men nu kom spørgsmålet: Kan der skabes et selvstændigt land?

I 1820'erne gik den finske folkemindesamler Elias Lönnrot ind i Karelen, området mod Rusland. Der var her, han ville forsøge at finde en finsk folkesjæl, ikke i den vestlige del af landet, for det var domineret af svenskerne. I 1835 udkom »Kalevala«, Finlands svar på de islandske sagaer og de homeriske digte. Men det var også en skabelsesberetning som i den nordiske mytologi hvor der står: »Oprindeligt var der hverken jord eller himmel, men kun det store tomrum, Ginnungagap.«

Første udgave på svensk fik ikke nogen stor udbredelse. Næste oplag i 1849 var skrevet på finsk. Ganske vist havde den lutherske biskop Michael Agricola allerede i 1550'erne udgivet en finsk ABC, Luthers Katekismus, en bønnebog og oversat Ny Testamente. Men nu antog den svenske administration »finsk« som det skrevne sprog. Sproget og skriften blev nu det nationale.

VÅRT LAND

1835 kom den tyske violinist Fridrich Pacius til landet og skabte det finske tonesprog. 1848 komponerede Johan Ludvig Runeberg »Vårt Land«, nationalsangen med melodi af Fridrich Pacius, sunget første gang til studenternes vårfest, »Florafesten« 13. maj. Man »forfinskede« svenske navne, for eksempel den nationale maler, Axel Waldemar Gallén, som nu blev ændret til Akseli Gallen-Kallela.

1898-99 komponerede Jean Sibelius »Finlandia«, en national hymne og symfonisk digt om et land og et folks ønske om selvstændighed. Også Zacharias Topelius sagaer og Aleksis Kivis roman »Syv brødre« fra 1870 var med til at skabe en finsk identitet og national forståelse.

Nu havde landet den lim, de elementer der var nødvendige for at skabe en selvstændig nation.

Finland ventede på anledningen. Og med den russiske revolution 25. oktober 1917 (julianske kalender) kom lejligheden.

Lenins appel om, at ethvert folk har retten til selv at vælge sin egen styreform, var ment som en legalisering af marxisten Vladimir Lenins og bolsjevikernes militærkup

Finland løsrev sig fra russisk herredømme efter tidligere at have været en del af Sverige. Lejligheden til løsrivelsen kom i forbindelse med den russiske revolution. Allerede i sommer blev begivenheden fejret, og dronning Margrethe deltog i markeringen fra dansk side.

og efterfølgende borgerkrig og folkemord, men i særdeleshed en opfordring til den verdensrevolution, som var Lenins egentlige mål.

Finerne hørte budskabet og den 4. december 1917 vedtog den finske Landdag »Suomen Kansalle«, Finlands uafhængigheds erklæring med 100 stemmer for og 88 imod. Den 6. december erklærede Finland dagen som uafhængighedsdagen.

KONGEDRØMME

Med Landdagens stemmeafgivelse, 100 for og 88 imod, var dagsorden næsten sat på forhånd. Ydermere havde Lenin placeret sin marionet, Otto Ville Kuusinen i Tammerfors med den opgave, at vælte den lovlige valgte regering. 27. januar til 15. maj 1918 udspillede der sig en blodig borgerkrig mellem de »hvide« og »røde«. Der var omkring 80.000 på begge sider. 37.640 omkom, flest »røde«.

Endnu i dag er emnet næsten tabubelagt, det var bror mod svoger, familie mod familie. Det blev et nationalt sår.

Monarkisterne ønskede nu, at Finland blev et kongedømme. Ved en behændig manøvre den 9. oktober 1918 i Landdagen lykkedes det dem med et knebent flertal. Kongedømmene brast imidlertid med Tysklands nederlag den 11. november. Og den 20. december 1918 »abdicerede« den tyske prins Friedrich Karl af Hessen. Han nåede aldrig at komme til Finland.

1919 var der nyvalg. Republikken blev genetableret. Kaarlo Juho Ståhlberg blev landets første præsident.

Finland havde nu overstået sin første prøvelse, men der skulle komme endnu flere.

RUSSISK ANGREB

Ribbentrop-Molotov-pagten fra 23. august 1939 fastlagde i tillægsaftalen, at Europa skulle deles. Moldavien, Rumænien, østlige Polen, Estland, Letland, (Litauen) - og Finland skulle være sovjetisk interessesfære; Tyskland skulle have resten.

Den 30. november 1939 angreb russiske styrker Finland.

»Vinterkrigen« varede til 12./13. marts 1940, hvor Finland måtte indgå en fredsaf tale hvor landet bl.a. måtte afstå Karelen op mod den russiske grænse - et område på størrelse af Jylland. 407.000 kareler måtte flygte ind i det øvrige Finland.

22. juni 1941 angreb Hitler i operation »Barbarossa« Rusland. Den 25. juni overfaldt russiske styrker igen Finland.

»Fortsættelseskrigen« varede indtil 5. september, hvor Finland igen måtte afgive Karelen samt betale en krigsskadeerstatning til Rusland på 300 mio. dollars (ca. 20 mia. danske kr.). Betingelsen for våbenhvilen var ydermere, at Finland skulle jage tyske tropper, som havde kæmpet sammen med finnerne, ud af Finland. »Laplandskrigen« varede fra 15. september til 27. april 1945, hvor generaløjntant Hjalmar Fridolf Siilasvuo kunne meddele den 77-årige finske øverstbefalende, Carl Gustaf Mannerheim, at »Finland er fri for tyske tropper«.

I de tre krige mistede Finland omkring 90.000. 70.000

Vinterkrigen mod Rusland og Fortsættelseskrigen endte med at koste Finland en del af det oprindelige territorium. Finernes militære dygtighed mod en overlegen russisk fjende blev berømmet viden om, men Finland blev også kritiseret for under Fortsættelseskrigen at udnytte et interesse-sammenfald med Hitler-Tyskland. Finland forblev trods nederlaget et selvstændigt land, og kan i dag, 6. december, markere nationens 100-års dag.

Foto: Scanpix

” Man kan sige, at det var et held for det endnu ikke fødte Finland, at landet kom under det russiske herredømme i 1809. Den russiske revolution i 1917 gjorde det muligt, at Finland blev frit og en republik 6. december 1917. Var Finland ikke blevet en del af Rusland i 1809, havde det formentlig fortsat i dag været en del af Sverige«.

Tapio Juhl, »De gode hensigters tid«

I København står denne mindesten for modtagelsen af de børn, der kom fra Finland, som følge af krigene mod Rusland. Denne artikels forfatter var ét af de børn. Privatfoto

TAPIO JUHL
forfatter